

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Josefa Fialy a soudců Jana Filipa (soudce zpravodaje) a Pavla Šámala o ústavní stížnosti stěžovatelky obchodní společnosti **Z. T. s. r. o.**, zastoupené Mgr. Martinem Chrástecským, MBA, advokátem, sídlem Zarámí 90, Zlín, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2020 č. j. 30 Cdo 1243/2020-362 a rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. listopadu 2019 č. j. 14 Co 338/2019-344, za účasti **Nejvyššího soudu a Městského soudu v Praze**, jako účastníků řízení, a **České republiky – Ministerstva spravedlnosti**, sídlem Vyšehradská 424/16, Praha 2 – Nové Město, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2020 č. j. 30 Cdo 1243/2020-362 a rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 15. listopadu 2019 č. j. 14 Co 338/2019-344 byla porušena stěžovatelčina ústavně zaručená základní práva na soudní ochranu a ochranu vlastnického práva podle čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2020 č. j. 30 Cdo 1243/2020-362 a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. listopadu 2019 č. j. 14 Co 338/2019-344 se ruší.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí obecných soudů s tvrzením, že jimi došlo k porušení jejích ústavně zaručených základních práv podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Z ústavní stížnosti a vyžádaných soudních spisů vedených Obvodním soudem pro Prahu 2 (dále jen „obvodní soud“) sp. zn. 37 C 122/2017 a Krajským soudem v Brně – pobočky Zlín (dále jen „krajský soud“) sp. zn. 69 T 2/2016 se podává, že rozsudkem obvodního soudu ze dne 18. 4. 2019 č. j. 37 C 122/2017-319 byla zamítnuta žaloba stěžovatelky a dalších dvou žalobců (fyzických osob stěžovatelku ovládajících) proti vedlejší účastnici na zaplacení částek dvakrát 90 020,85 Kč s příslušenstvím

a 6 242 808,91 Kč s příslušenstvím. Uvedené částky měly představovat náhradu škody podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 82/1998 Sb.“), způsobené všem žalobcům v souvislosti s vedením trestního řízení. Oba spolužalobci byli v dané trestní věci stíháni pro podezření ze spáchání trestného činu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 265 odst. 1 a odst. 2 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Rozsudkem krajského soudu ze dne 26. 7. 2016 sp. zn. 69 T 2/2016 byli zproštěni obžaloby, neboť jejich jednání nebylo trestným činem. Částky 90 020,85 Kč představují náklady zaplacené obhájci. Částka 6 242 808,91 Kč měla představovat majetkovou škodu stěžovatelky, jejíž zboží bylo v souvislosti s danou trestní věcí zadrženo (mikrokanálky, noktovizory), přičemž po dobu trestního řízení tržní cena zboží znatelně poklesla. Část uvedené škody představoval nárok na náhradu škody ve výši 442 004,33 Kč, která měla odpovídat sumě, kterou stěžovatelka zaplatila na úrocích na úvěrech, které si byla nucena sjednat z důvodu zadržení výše zmíněného zboží orgány činnými v předmětném trestním řízení. Poslední část (67 000 Kč) představovala odměnu za výkon funkce jednatele z důvodu vyplacení odměny za výkon funkce dočasně najaté jednatelce stěžovatelky, protože její jednatel nezískal bezpečnostní prověrku Národního bezpečnostního úřadu a byl nucen z tohoto důvodu na funkci jejího jednatele rezignovat. V částce 733 999,49 Kč byl nárok stěžovatelky podle soudu promlčen. U zbytku nároku (4 999 805,09 Kč) dospěl soud k závěru, že ve vztahu ke stěžovatelce nebylo vydáno žádné nezákonné rozhodnutí (stěžovatelka nebyla trestně stíhána). Úkony, jimiž došlo k zadržení zboží stěžovatelky (v letech 2012 a 2013), nelze dávat do souvislosti s trestním stíháním žalobců zahájeným v roce 2015. Proti tehdejšímu postupu státních orgánů nepodala stěžovatelka žádné opravné prostředky (zejména ústavní stížnosti). Vzhledem k tomu, že těchto možností nevyužila, nelze již v řízení o náhradě škody rozhodnout o nezákonnosti předmětných rozhodnutí. Podle obvodního soudu tak nelze dospět k závěru, že by došlo k vydání jakéhokoliv nezákonného rozhodnutí. Nárok ve výši 67 000 Kč (odměna nové jednatelky viz výše) obvodní soud zamítl s tím, že nebyla prokázána příčinná souvislost mezi touto majetkovou újmou a postupem státních orgánů.

3. Proti uvedenému rozsudku podali všichni žalobci odvolání, o kterém rozhodl Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) napadeným rozsudkem tak, že rozsudek obvodního soudu potvrdil. Ztotožnil se se závěry rozsudku, podle nichž nelze nezrušená rozhodnutí o zadržení věcí a provedení domovní prohlídky považovat za nezákonná. Jejich nezákonnost nelze dovozovat ani z nezákonně vedeného trestního stíhání jednatele stěžovatelky, neboť ona sama nebyla účastnicí trestního řízení.

4. Proti rozsudku městského soudu podali všichni žalobci dovolání. Stěžovatelka spatřovala jeho přípustnost v tom, že napadené rozhodnutí městského soudu záviselo na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu doposud nebyla vyřešena a která spočívá ve vyřešení otázky, zda nezákonnost trestního stíhání obviněné osoby zakládá nezákonnost ostatních rozhodnutí vydaných orgány činnými v trestním řízení, tedy konkrétně, zda jde o nezákonnost nařízení k zadržení zásilky podle § 86 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Dospěl-li by dovolací soud k závěru, že nastíněná otázka již jím byla řešena (např. v rozhodnutích Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2015 sp. zn. 30 Cdo 3310/2013 či ze dne 25. 4. 2018 sp. zn. 30 Cdo 2235/2017), stěžovatelka

požadovala, aby s ohledem na odlišnosti předmětného případu byla daná otázka dovolacím soudem posouzena jinak. Dovolání Nejvyšší soud odmítl napadeným usnesením, protože je neshledal přípustným pro nesplnění předpokladů podle § 237 o. s. ř. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že stěžovatelkou v dovolání předestřené otázky již byly v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešeny a městský soud se od jeho závěrů neodchýlil.

II.

Argumentace stěžovatelky

5. Stěžovatelka namítá, že výklad právních předpisů, jak jej provedly obecné soudy, je nesprávný a zjevně nespravedlivý. Stěžovatelce bylo trestním stíháním významně zasaženo do jejích majetkových práv, a to po dobu čtyř let. Zboží nebylo možné následně prodat. Přitom před jeho zajištěním měla stěžovatelka odběr zboží zajištěný. Za účelové a nepřípustné považuje stěžovatelka odmítnutí odškodnění její újmy s argumenty o údajném neprokázání příčinné souvislosti, o nepodání opravných prostředků (v dané chvíli zjevně neúčinných) a o neobvinění stěžovatelky, jejíž práva byla zasažena významněji než práva obviněných osob. Stěžovatelka se považuje za aktivně legitimovanou, resp. účastnici trestního řízení, neboť se rozhodnutí v něm vydaná týkala jejího majetku. Nadto, kdyby došlo k dovozu zboží později, byla by pravděpodobně i stěžovatelka obviněna v důsledku novely trestních předpisů. Stěžovatelka zdůrazňuje, že trestní řízení skončilo zproštěním obžaloby, protože jednání, za které byla stíhána, vůbec nebylo trestným činem. Celé trestní řízení bylo podle stěžovatelky „experimentem“, v němž si orgány činné v trestním řízení ověřovaly legalitu obchodování s „nočním viděním“. Taková situace je v právním státě nepřípustná. Obecnými soudy je činnost orgánů činných v trestním řízení stavěna na roveň tzv. vyšší moci.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

6. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž byla vydána rozhodnutí napadená ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“). Stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva; ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*).

IV.

Vyjádření ostatních účastníků řízení a replika stěžovatelky

7. Soudce zpravodaj postupem podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům a vedlejším účastníkům řízení.

8. Nejvyšší soud ve svém vyjádření setrval na závěrech uvedených v napadeném rozhodnutí, které podrobně zopakoval. Z toho důvodu navrhl, aby Ústavní soud podanou ústavní stížnost zamítl nebo odmítl.

9. Městský soud ve svém vyjádření uvedl, že jeho postup byl ústavně konformní a v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu i Ústavního soudu.

10. Vedlejší účastnice uvedla, že z nezákonnosti trestního stíhání jednatelů stěžovatelky nevyplývají pro stěžovatelku žádné nároky. Rozhodnutí týkající se majetku stěžovatelky nebyla zrušena či změněna pro nezákonnost. Navíc v době vydání těchto rozhodnutí žádné trestní stíhání neběželo. Dále ve vyjádření podala přehled judikátů Nejvyššího soudu, podporující tyto závěry.

11. Ústavní soud zaslal výše uvedená vyjádření stěžovatelce na vědomí a k případné replice. Stěžovatelka této možnosti využila. V replice uvedla, že vyjádření nepřináší žádné nové argumenty. Podstatné však podle ní zůstává, že výsledkem aplikace práva je zjevná nespravedlnost.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

12. V první řadě považuje Ústavní soud za nutné připomenout obecné principy právní úpravy náhrady újmy způsobené nezákonně vedeným trestním stíháním, na nichž je založena jeho předchozí rozhodovací činnost. Ústavní soud již v minulosti dospěl k závěru, že právní základ nároku jednotlivce na náhradu škody v případě trestního stíhání, které neskončí jeho pravomocným odsouzením, je třeba hledat nejen v čl. 36 odst. 3 Listiny, ale v obecné rovině především v čl. 1 odst. 1 Ústavy, tedy v principech materiálního právního státu [viz např. bod 19 nálezu ze dne 28. 8. 2007 sp. zn. IV. ÚS 642/05 (N 133/46 SbNU 249), popř. náleze ze dne 21. 6. 2021 sp. zn. II. ÚS 417/21, bod 22; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>]. Česká republika jako demokratický právní stát podle čl. 1 odst. 1 Ústavy nese objektivní odpovědnost za jednání, kterým orgány veřejné moci přímo zasahují do základních práv fyzických nebo právnických osob. Je proto povinna striktně dodržovat právo, přičemž odpovídá za škodu, kterou svým nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobí. Na jednu stranu je povinností orgánů činných v trestním řízení vyšetřovat a stíhat trestnou činnost, na druhou stranu se stát nemůže zbavit odpovědnosti za postup těchto orgánů, ukáže-li se později jako chybný a zasahující do základních práv jednotlivce. V takové situaci není rozhodné, jak orgány činné v trestním řízení vyhodnotily původní podezření, ale to, zda se jejich podezření v trestním řízení potvrdilo [viz např. bod 31 nálezu ze dne 17. 6. 2008 sp. zn. II. ÚS 590/08 (N 108/49 SbNU 567)]. Uvedené závěry musí podle Ústavního soudu platit tím spíše v situaci, dojde-li v nezákonně vedeném trestním řízení ke způsobení škody osobě, která ani obviněná nebyla. Zde Ústavní soud dodává, že ani obviněna být nemohla (*nullum crime sine lege scripta*), neboť § 265 odst. 1 a odst. 2 písm. b) trestního zákoníku nebyl v rozhodné době součástí taxativního výčtu zločinů nebo přečinů, u nichž přichází trestní odpovědnost právnických osob v úvahu, jak je obsažen v § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 418/2011 Sb.“), ale úkony celního řízení v tomto směru byly vedeny v podstatě proti ní a jejímu majetku.

13. Každá osoba, která byla povinna podrobit se úkonům orgánů činných v trestním řízení, musí mít záruku, že se jí dostane (podle okolností případu) náležitého odčinění, nedospějí-li tyto orgány k přesvědčivému závěru, že došlo ke spáchání trestného činu. Neexistovala-li by taková perspektiva, nebylo by možné trvat na povinnosti jednotlivce taková omezení v průběhu trestního stíhání snášet. Tato záruka musí být dána i v případě, je-li pro poškozenou osobu výše újmy či příčinná souvislost problematicky prokazatelná (viz např. bod 23 odkazovaného nálezu sp. zn. II. ÚS 417/21). V právní úpravě následků výkonu veřejné moci a deliktů odpovědnosti státu za způsobenou majetkovou i nemajetkovou újmu je třeba hledat těsnější sepejetí s ústavním právem, než je tomu u jiných druhů soukromoprávní regulace, neboť daná právní úprava stanovuje důsledky vztahu, v němž stát a jednotlivci vystupovali v nerovném, vrchnostenském postavení (viz např. bod 30 nálezu sp. zn. II. ÚS 417/21 nebo bod 24 nálezu ze dne 17. 8. 2021 sp. zn. III. ÚS 3271/20).

14. Aplikace zákona o odpovědnosti státu za škodu nesmí vést, přímo ani nepřímo, k omezení rozsahu základního práva zakotveného v čl. 36 odst. 3 Listiny [viz náleze ze dne 24. 7. 2014 sp. zn. II. ÚS 1430/13 (N 143/74 SbNU 215)], naopak jím musí být základní právo na náhradu škody způsobené nezákonným nebo nesprávným zásahem veřejné moci realizováno [srov. náleze ze dne 30. 4. 2002 sp. zn. Pl. ÚS 18/01 (N 53/26 SbNU 73; 234/2002 Sb.)]. Přehlíží-li soudy skutečnosti nasvědčující splnění podmínek odpovědnosti státu za škodu v materiálním slova smyslu a současně interpretují zákon o odpovědnosti státu za škodu způsobem, který přiznání náhrady škody fakticky vylučuje, porušují právo jednotlivce zakotvené v čl. 36 odst. 3 Listiny (srov. bod 29 nálezu ze dne 31. 8. 2021 sp. zn. III. ÚS 917/21).

15. Obecné soudy jsou povinny náležitě zohlednit všechny nepříznivé následky vyvolané trestním řízením a zvážit jeho veškeré negativní dopady (viz např. náleze ze dne 13. 1. 2022 sp. zn. I. ÚS 1029/21). Podle Ústavního soudu je pak povinností obecného soudu s ohledem na jedinečné skutkové okolnosti individuálního případu stanovit přiměřenou výši finanční náhrady a posoudit věc zejména v intencích životního postavení poškozeného před zásahem a po zásahu vadně postupujících orgánů veřejné moci. Jedině takové rozhodnutí, přihlížející ke všem kritériím, které je nutno vzít do úvahy v kontextu daného případu, lze považovat za spravedlivé a ústavně konformní [viz např. bod 22 nálezu ze dne 29. 4. 2014 sp. zn. I. ÚS 2551/13 (N 71/73 SbNU 305) nebo bod 25 nálezu sp. zn. II. ÚS 417/21].

16. Aplikuje-li Ústavní soud uvedené obecné závěry na danou věc, musí dospět k závěru, že soudy nedostály své povinnosti poskytnout stěžovateli ochranu jejich práv (čl. 4 Ústavy a čl. 36 odst. 1, 3 a 4 Listiny). Podmínky pro přiznání náhrady újmy podle zákona č. 82/1998 Sb. soudy vyložily přepjatě formalistickým způsobem, neboť jejich závěry *de facto* vylučují poskytnutí náhrady škody za zadržené zboží jiné osobě než obviněnému, ačkoli jeho vlastníkem je někdo jiný, kdo účastníkem trestního řízení podle stávající právní úpravy (§ 7 zákona č. 418/2011 Sb., ve znění před účinností zákona č. 183/2016 Sb. jej měnícím) ani být nemohl, a tudíž ani nemohl využít prostředků, které jsou ochraně vlastnického práva podle trestního řádu k dispozici.

17. V první řadě nelze přisvědčit závěru obecných soudů, podle kterého rozhodnutí, od jejichž důsledků dotčená osoba dovozuje vznik újmy podle zákona č. 82/1998 Sb., musí být pro nezákonnost zrušeno, a to k oprávněnému prostředku podaného dotčenou

osobou. Ani zákon takto striktní podmínky nestanovuje (viz § 8 zákona č. 82/1998 Sb.). I judikaturou bylo v minulosti již opakovaně dovozeno [viz např. nálezy ze dne 3. 3. 2009 sp. zn. I. ÚS 3026/07 (N 42/52 SbNU 423) nebo ze dne 31. 8. 2021 sp. zn. III. ÚS 917/21], že striktní trvání na takovém postupu je v rozporu s čl. 36 odst. 3 Listiny, popř. i s čl. 1 odst. 1 Ústavy (viz výše). Ostatně ani při náhradě újmy způsobené nezákonným usnesením o zahájení trestního stíhání není možné na takovém postupu trvat, neboť např. zprošťujícím rozsudkem nedochází *in stricto sensu* ke zrušení tohoto usnesení.

18. Soudy musí zvažovat, nakolik je požadavek nutnosti zrušit určité rozhodnutí pro nezákonnost přiměřený povaze řízení, v němž bylo dané rozhodnutí vydáno, a obsahu tohoto rozhodnutí. Kupříkladu řada rozhodnutí v trestním řízení je vydávána pouze na určité (prozatímní) období a k jejich zrušení zásadně nedochází, což však neznamená, že nemohou být prohlášena za nezákonná. Není tedy rozhodné, zda rozhodnutí bylo (mohlo být) pro nezákonnost zrušeno, nýbrž zda jeho nezákonnost byla zákonem předvídaným způsobem konstatována.

19. Právě o takovou situaci v nyní posuzované věci šlo, neboť krajský soud ve svém zprošťujícím rozsudku jednoznačně konstatoval, že celé trestní řízení bylo vedeno nezákonně, *de facto* podle již neúčinných právních předpisů. Je třeba zohlednit, že zprošťující rozsudek krajského soudu není založen na složitém hodnocení provedených „nestálých“ důkazů (např. svědeckých výpovědí) či aplikaci pravidla *in dubio pro reo*. Krajský soud dospěl k závěru, že jednání obou obžalovaných (jako osob ovládajících stěžovatelku) bylo vždy v souladu s měnícími se právními předpisy, což však orgány činné v trestním řízení nereflektovaly. Nadto je třeba poznamenat, že ze spisu krajského soudu sp. zn. 69 T 2/2016 nevyplývá, že by oba obžalovaní nebo stěžovatelka řízení jakkoliv prodlužovali, obstruovali v něm nebo nespolupracovali s orgány činnými v trestním řízení. Naopak pochybení orgánů činných v trestním řízení (aplikace nesprávného právního předpisu) je patrné od jejich prvního úkonu. V takové situaci je podle Ústavního soudu nezbytné vycházet z toho, že ústavně vyžadovaná podmínka nezákonnosti rozhodnutí a nesprávnosti úředních postupů orgánů činných v trestním řízení je prokázána a splněna, nedokáží-li soudy v řízení podle zákona č. 82/1998 Sb. přesvědčivě tuto domněnku vyvrátit.

20. Toliko pro úplnost lze doplnit, že možnost podání ústavní stížnosti proti dílčím postupům neskončeném trestním řízení nemůže být sama o sobě podmínkou zamítnutí nároku na náhradu způsobené újmy. Povinnost vyčerpat mimořádné opravné prostředky nelze interpretovat „slepě“, bez ohledu na jejich zákonný (resp. ústavní) smysl a systémovou efektivitu. Ostatně ani skutečnost, že v žalobě nedojde ke striktnímu správnému odlišení důsledků nezákonných rozhodnutí od nesprávných úředních postupů, není a nemůže být na překážku vyhovění žaloby, uvede-li v ní žalobce všechny rozhodné skutkové okolnosti. Nalezení a použití příslušného právního předpisu pro rozhodnutí ve věci je výlučně věcí soudu podle tradičních maxim *da mihi factum, dabo tibi ius*, popř. *facta sunt probanda, iura novit curia* (srov. čl. 2 odst. 2 a čl. 95 odst. 1 Ústavy, § 79 odst. 1, § 120 a 121 o. s. ř.). Je pak již úkolem soudu fakta (tvrzenou skutkovou podstavu) řádně subsumovat pod příslušnou právní normu (k tomu viz níže).

21. Konečně lze poukázat i na to, že právní řád musí dávat reálnou cestu náhrady škody za zboží, které bylo v bezvýsledném trestním řízení zajištěno a ztratilo uplynutím dlouhého času svou hodnotu, protože bylo zadrženo, nebylo s ním možno nakládat a došlo např. ke zmaření plnění závazků plynoucích ze smlouvy. Viz k tomu

např. nedávný rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci stížnosti č. 24827/14 ze dne 17. 3. 2022 *FU QUAN, s. r. o., proti České republice* (dostupné na <http://eslp.justice.cz>), kde je právě zdůrazněn rozdíl mezi žalobou na náhradu za protiprávní zabavení zboží a mezi škodou způsobenou ztrátou hodnoty zboží v důsledku uplynutí doby, kdy bylo zboží v držení státu a nemohlo být s ním nakládáno (viz bod 54 odkazovaného rozsudku).

22. Za irelevantní považuje Ústavní soud rovněž závěr obecných soudů, podle něž nebyla stěžovatelka účastnicí trestního řízení. K tomu viz to, co bylo výše uvedeno sub 13 k rozhodnému znění § 7 zákona č. 418/2011 Sb. Za podstatné z hlediska čl. 36 odst. 3 Listiny je třeba považovat toliko skutečnost, zda by stěžovatelce byla postupem orgánů činných v trestním řízení způsobena újma.

23. Konečně soudy zamítnutí stěžovatelčina nároku opřely o závěr, že postupy (resp. rozhodnutí), kterými byla stěžovatelce způsobena újma, nelze spojit s trestním stíháním osob stěžovatelku ovládajících (resp. tato rozhodnutí nebyla vydána v časové souvislosti s trestním stíháním těchto osob o dva roky později). Ani tento závěr, navíc takto stručně odůvodněný, nemůže podle Ústavního soudu obstát.

24. Rozhodnutí (resp. postupy), jimiž byla stěžovatelka omezena na svých majetkových právech, byla od prvního úkonu orgánů činných v trestním řízení činěna v souvislosti s prověřováním podezření ze spáchání trestného činu, za což byly následně osoby stěžovatelku ovládající obžalovány. To, že mezi těmito úkony a zahájením trestního stíhání není „časová souvislost“, je podle Ústavního soudu eufemistickým vyjádřením skutečnosti, že v přípravné fázi daného trestního řízení docházelo k průtahům zaviněným státem (viz níže). Není přitom rozhodující, zda šlo o průtahy odůvodněné, či nikoliv. Pro danou věc není totiž relevantní, nakolik mají být orgány činné v trestním řízení předem kompetentní samy posoudit např. klasifikaci zbraní apod. Ze spisu krajského soudu je však zřejmé, že více než dvouleté období mezi zadržením zboží stěžovatelky a zahájením trestního stíhání lze připsat na vrub jedině státním orgánům, jejichž činnost (zjevně směřující k trestnímu stíhání) se skládala z mnohaměsíční „meziinstitucionální komunikace“ (zejména mezi orgány činnými v trestním řízení a ministerstvy, jejichž pracovníci se zabývali mezinárodním obchodem se zbraněmi), jejíž obsah teprve směřoval ke zjištění, zda lze trestní stíhání zahájit a s jakými právními argumenty. Zde Ústavní soud musí poukázat na argumentaci stěžovatelky, podle které bylo celé trestní řízení „experimentem“, v němž si orgány činné v trestním řízení ověřovaly legalitu obchodování s „nočním viděním“. Nedošlo-li proto k zevrubnému vyhodnocení obsahu trestního spisu, nelze se spokojit se stručným konstatováním soudů, že mezi nezákonným postupem orgánů činných v trestním řízení při zadržení stěžovatelčina zboží a jejich nezákonným postupem při zahájení trestního stíhání není souvislost (časová či jiná).

25. Lze tedy uzavřít, že ty závěry, s nimiž soudy zamítly stěžovatelčiny nároky na náhradu škody v souvislosti se zabaveným zbožím, nemohou z ústavněprávního hlediska obstát, neboť nesplňují požadavky kladené na taková rozhodnutí judikaturou Ústavního soudu.

26. U ostatních nároků (těch, které soudy zamítly z důvodů promlčení a neexistence příčinné souvislosti mezi ztrátou bezpečnostní prověrky a fungováním stěžovatelky) Ústavní soud žádná pochybení neshledal.

27. Úkolem obecných soudů ve znovuotevřeném řízení bude znovu posoudit žalobu zejména v tom smyslu, zda obsahuje všechna relevantní skutková tvrzení o protiprávním jednání státu (ať už jde o rozhodnutí či postup), vzniku stěžovatelčiny újmy a konečně příčinnou souvislostí mezi těmito dvěma skutečnostmi. Teprve na tomto základě bude možno posoudit, zda výklad a použití zákona č. 82/1998 Sb. nevedly přímo či nepřímo k omezení rozsahu základního práva zakotveného v čl. 36 odst. 3 Listiny (viz k tomu sub 15) a výchozího principu právního státu zakotveného pro jednání orgánů veřejné moci v čl. 1 odst. 1 Ústavy.

28. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem Ústavní soud konstatuje, že práva stěžovatelky na soudní ochranu a na ochranu vlastnického práva byla napadenými rozhodnutími obecných soudů porušena, neboť došlo k porušení čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 11 odst. 1 Listiny. Z uvedených důvodů proto Ústavní soud podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí Nejvyššího soudu a městského soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

29. Vzhledem k tomu, že od ústního jednání nebylo možno očekávat další objasnění věci, Ústavní soud od něj podle § 44 věty první zákona o Ústavním soudu upustil.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 19. července 2022

Josef Fiala
předseda senátu